

Politikai
röpiratok

111.

111
900

K Ö B O R

V A D K A N

A KERT ALATT.

A. S.

UTÁN.

7.

Kiadta

N. U. Dr. S. M., p. k.

1868.

I.

Minap a bádeni országgyűlésen bizonyos ügyvéd azon indítványt tette, miszerint mindazok, a kik házasodni akarnak, kénszerítessenek polgári házasságra; ugyanezt hozta szőnyegre utána szinte egy ügyvéd Bécsben is a rajxrátban, de ezen jó ur még toldott is valamit hozzá, tanácsolván, hogy az ilyen házasságokat szabad legyen felbontani, azaz, hogy a házasságok akkor szétválhassanak, a mikor eléggé jóllaktak egymással. Én jelenleg be akarom mutatni ezen urak indítványát, melyet hazájokra rá szeretnének tukmálni, és fel akarok hívni minden becsületes józan embert: vegye elő esztét és vizsgálja meg a jó ügyvéd urak portékáját. Miért? mert a forgószél elég hamar fejünk fölé kergetheti a vést, és minket is zavarba hozhat: azért jó lesz elkészülnünk fogadására és elhárítására.

1789-ben rettenetes fürgeteg tört ki Franciaországban, miután előbb hosszú éveken keresztül mindent átjárt a rothadás és romlottság, s a dögleletes levegő már elviselhetlenné lett. E rettenetes fürgeteg a francia forradalom volt. A vallás minden nyilatkozatát halálra méltó bünténynek tekintették; a papokat, ha csak el nem bújtak vagy messze földre nem futottak, irgalmatlanul leöldösték; a templomokat kirabolták és megfertőztették; igen, annyira ment az istentelenség, hogy némely városban aljas, elvetemült nőszemélyeket állítván az oltárra, előttök, mint az ész istenasszonyai előtt leborulni, s a vallási szertartások majmolásával őket imádni nem iszonyodtak! Miután így lerontották a korlátokat, melyek egyedül képesek az embert gonoszságoktól visszatartani, tudniillik a vallást s a vallásos lelkiismeretet: ekkor valami oly düh rohanta meg az egész országot, mintha az ördög kériette volna kezébe az uralkodást, mihez hasonlót még sohasem látott a világ. Gőg, türelmetlenség, gyűlölség, legkevélyebb nagyravágyás foglalta el vad őrjöngéssel a kormányt, és rövid idő alatt egész Franciaország vérben fuldokolt; a vérengző hatóságok saját polgáraikat nem százan-kint, hanem ezrenkint gyilkoltatták le, habár ezek legesekélyebb bünt sem követtek el. Elég volt gyanúba esni, hogy valaki ragaszkodik lelkében a lenyakaztatott királyi családhoz, a régi alkotmányhoz vagy a valláshoz; és a ki szerencsétlen volt eziránt gyanuba jöni, az nyaktiló alá került. Mert megjegyzendő, hogy az embertelenség ekkor egy

egészen új kivégeztetési eszközt is talált fel, a — nyaktilót! Bizonyos mesterlegény nem tett egyebet, mint hogy szokásból véletlenül keresztet vetett magára, midőn villámlott: e miatt Párisban az utcán megragadták és a nyaktiló alá hurcolták! E borzasztó forradalmat ügyvéd urak szitották, s egy ügyvéd ur volt a legvérengzőbb vadállat. Jó volna erre emlékeznie azon bádeni és azon bécsi ügyvéd uraknak: de ha ők nem akarnak, emlékezzünk vissza mi!

Hogy Franciaországban ama gyászos állapot közben egyházi összekelésekről szó sem lehetett; az magától értetődik. De mivel minden időben és minden körülmények között sokan vágnak házasodni, és utójjára legalább a gyermekek tekintetéből valami rendet kell tartani: azért behozták ekkor az elfajult Franciaországban házasság helyett a hatóság előtti összebújtatást. Tudniillik azon pár, mely össze akart kelni, a közbiztos előtt kijelentette szándékát; ez heirta nevéket a főkönyvbe és megfizettette taksáját; ez volt az egész; azután a hatóság törvényes házaspárnak tekintette őket és gyermekeiket is törvényszerűeknek. Ilyen vallástalan frigyét férfi és nő között polgári házasságnak nevezték el. Így tehát a polgári házasság oly időből és oly országból származik, melyben az istentelenség s a lázadás minden isteni és természetes államrend ellen az örültségig fokozódott, melyben a királyt és királynét lenyakazták, az Istenbeni hitet letiltották, az országot ártatlan vérrel elárasztották! Miután az országban a rend helyre állott, s az egyház és vallás újra életre ébredett: a polgári házasság tovább is megmaradt, valamint nagy vizáradás után a réteken szerte heverve hátramaradnak az oda hengergett kötömegek, habár a víz már régen lefutott. De mivel minden keresztény jól tudja, hogy a közbiztos és ténába mártott tolla csak úgy nem képes igaz házasságot létesíteni és érvénnyel ellátni mint nem képes valamely helység csőze vagy baktere: ennél fogva most a házasulók, mihelyt a község házában az irkáláson átesnek, azonnal a plébánoshoz mennek, hogy ez őket érvényesen összeadja. Csak igen kevesen elégednek meg a hatósági rászabaditással, és ezek ágyasságban élnek, részint azért, mert az egyházi törvények értelmében össze nem kelhetvén, minden paptól elutasítatnak, részint azért, mert az állatokhoz lealacsonyodván, sem relióval, sem lelkiismerettel, sem a szemérem érzésével nem bírnak. 1847-ben a Rajna vidékén már maga a kormány készült megszüntetni a polgári házasságot, de 1848-ban ott is kitört a forradalom, és ez

megakadályozta a megszüntetést, mert hisz forradalom nem tisztítja el forradalom szemetjét. Ime, most a két ügyvéd lépett e szemétdombra, és nagy buzgalommal szét akarja azt hányni saját hona földjén. Ugyde a kereszténység ítélőszéke előtt az ilyen összebújtatás sohasem lehet házasság; mert Isten seholsem mondotta a világi hatóságokhoz: „A mit a földön megkötendesz, meg lesz kötve az égben is; s a mit megoldandasz, meg lesz oldva az égben is!“ Az ur e hatalmat csupán egyháza szolgálójának adta. Ha tehát valamely közbiztos férfit és nőt polgári házasságba összemadzagol: ez oly kevésbé valóságos házasság mint az nem volna kereszttség, ha a jegyző valakinek fejére kiöntené ténatartóját, s azután ennek nevét könyvébe beírná és a ténatfolttól magának megfizettetne.

Az említett ügyvédek indítványokkal vagy a katholika egyháznak szándékoznak ártani, mint a melynek a házasság egyik szentsége, és mint ez lelketlen katholikuskoktól is kitelik; vagy csak lármát akarnak csapni, hogy híresekké tegyék magokat; vagy talán mégis valami jót kívánnak a polgári házasság által eszközölni — Isten törvényei ellen! Egyik szándék sem válhatik egy józan, egy becsületes embernek dicsőségére! Delegyén bármily szándékok: az bizonyos, hogy erről egykor számolniok kell azon birói szék előtt, melynél az ügyvédi fogások egészen használhatlanok, valamint az is bizonyos, hogy indítványok az országra és polgárjaira nézve minden tekintetben kárhuzatos. Mert a polgári házasság nyilvános megvetése és megtagadása a keresztény vallásnak. A házasság ugyanis oly ügy, mely a legszorosabban egybe függ a vallással. Krisztus sohasem avatkozott a világi hatalom érdekeibe, mert hisz ő mondotta: „Adjátok meg a császárnak, a mi a császáré, és az Istennek, a mi az Istené.“ De miután ugyanazon Megváltó a házasságot illetőleg fontos és messzesható törvényeket hozott: ezáltal megmutatta, hogy a házasság az isteni ügyek közé, a valláshoz tartozik, s hogy épen e miatt nem a világi hatóság van hivatva érvényes házasságokat kötni. Így, például, Krisztus a legvilágosabban megtiltotta a házasság felbontását, és nyilván kimondotta, hogy a ki elvált személylyel kel össze, házasságtörést követ el, tehát hogy halálós bűn részesévé teszi magát; ő kimondotta a samaritán asszonynak, ki vallásos esketés nélkül élt bizonyos férfiúval, hogy az nem férje. Keresztelő szent János pedig életét is veszélybe döntve je-

lentette ki Heródesnek, az ország fejedelmének, hogy viszonya Heródiással tilos, bűnös. Szent Pál apostolról is tudjuk, hogy a házasságot szent ügynek tekintette s azon legnagyobb titoknak, melynek Krisztus viszonyát az egyházhoz kell vala jelképeznie; de adott szabályokat is és pedig mint Krisztus felhatalmazottja és Krisztus nevében, tanítván, mikép éljenek a házaselek egymással. Végre a katholika egyház apostoli eredete óta a házasságot mindig egyik szentségének tekintette és hirdette, s épen ez okból, mint a többi szentségnél, ugy ennél is elrendelte, mikép kell fölvenni, a mint az ő eljárása minden egyházi jogtanban kimerítőleg olvasható. Ha tehát valamely kormány, mint amaz ügyvéd urak kívánnák, behozza a polgári házasságot, vagyis egyszerre házasságokat kezd gyártani tekintet nélkül az egyházra, melyet Isten és Megváltónk a házasság kezelésével megbizott: akkor az nem csak beavatkozik az egyház legszentebb jogaiba, hanem egyszersmind fellázad legfőbb ura, az Isten ellen; ezáltal az ilyen kormány felmondja Istennek az alárendeltséget és valóban istentelenné lesz. Ha a hatóság elválási törvényt hozna, megengedvén, hogy törvényesen összeadott házastársak szétmenjenek és más személyekkel összekelhessenek: akkor engedélyt adna házasságtörésekre. Isten azt mondja: „Ne paráználkodjál!“ Az új törvény pedig azt mondaná: „Bátran paráználkodhatol!“ Miután az egyház kijelentette, hogy például, keresztény és zsidó érvényesen egymást el nem veheti: ha ez mégis megtörténnék, ez nem volna házasság hanem fajtalanság; az ezt engedélyező kormány tehát mintegy így szólana: „Ne félj semmit, csak rajta, ha tetszik; én majd rásegítek és megvédlek, hogy szabadon fajtalankodjál!“ Meg fog ily kormány Isten ítélete ellen is védhetni? . . .

Ezek után ha valahol az ország képviselői csakugyan úgy táncolnának, mint azon két ügyvéd nekik füttyül, és a polgári házasságot behoznák: az új törvény dacára, az eszerint összezsinegelt házaspár csak épen ugy nem bírna joggal együtt élni, mint azon szerelmesek nem, kiket a szinpadon valamely bohóc karinget öltve magára, a komédia kiegészítésére összead. A csupán polgári házasság méltán nevezhető cigány házasságnak, mert a közbiztos irodájában megkísérlett összekelés csak épen ugy szemfényvesztés és dőreség mint az oly házasság, melyet a cigányok valamely erdő szélén vagy valahol a kertek alatt kötnek.

2-or. A népre kényszerített polgári házasság valóságos csalás

ily lehető lefontosabb dologban! Ugyanis sokan azon véleményre jutnak, hogy, a mit a hatóság megenged sőt parancsol, az nem lehet gonoszság, tehát hogy egy becsületes házassághoz nem kell egyéb, mint hogy két személy polgári házasságra lépven, engedélyt kapjon együtt lakni. Eszerint az emberek egészen ártatlan és szabad dolognak tekintenék azt, mit az ördög a francia forradalom alatt a világba dobott, s mit azon ügyvédek házajokba is be szeretnének csempészni; s így hozzá szoknának hazánkfiai is mint a törökök és mormonok a soknejűséghez. Azonban keresztények között csak kétféle nemi közösülés létezik: házasság vagy fajtalanság; s a világi hatóság bármely nemi viszonyt csak úgy nem tehet házassággá, mint ki nem oszthatja az egyházirendet, mert a világi hatalomnak a templom ajtaja határt szab; és mihelyt a polgári hatóság valamely vallásos ügyet elvön az egyháztól, ezen vallásos ügy azonnal megszűnik az lenni, a mi volt, elveszti előbbi erejét, de többé nem is az áldás forrása, hanem átokká válik! A polgári házasság behozatala által tehát meg lenne a nép csalva, mert azt kellene hinnie, hogy a hatóság által engedélyezett ágyasság Isten előtt érvényes házasság. Ehhez hasonlítva a közönséges ágyasság még csekélyebb gonoszság, a mennyiben az ily bűnös pár sohasem hizelelget magának avval, hogy viszonya szabad és büntelen: míg a polgári házasságban az ágyasság bűne szabadnak van nyilvánítva, a képmutató kormány által ártatlannak hazudva! Ki számíthatná fel a kárt, mely az állam ily rászabadítása és ámitásából hárramlík az erkölcsiségre?! Mondják ugyan hogy a felek megkötvén viszonyokat a polgári hatóság előtt, még templomba is elmehetnek megeskünni; hogy ebben senki sem állja útjokat. De itt bátran oda kiálthatni a polgári házasság védőinek: O'ti pharizeusok! törődtek is ti a vallással! Ha törödnétek: nem nyulnátok vakmerő kezekkel egy szentséghez! Ti annak örülnétek, ha a nép teljesen beérné a ti állami összebujtatástokkal, ha egészen elfordulna Istentől s az egyháztól, és ha csupán titeket tekintene papjaiul, sőt isteneiül! Igaz, a nép, melyben a vallásosságnak és erkölcsösségnek csak egy szikrája is létezik, ha az állam zsarnoki önkénnyel reá erőszakolná a polgári házasságot, többnyire szégyelne a ti bélyegtekkel ellátott ágyasságban fetrengeni, és kétségkívül elmenne még a plébános elé is, hogy házassága az Isten és egyház előtt érvényesen legyen megkötve: de ti, téntahősök, kik a polgári házasságot akarnátok létesíteni, ti

semmitsem tesztek ingyen; nektek jó magas taksa kell; ugy-e előbb ezt fizesse le nektek a szegény ember, azután, ha kedve van még effölött is fizetni, hadd menjen a plébánoshoz! Könnyű a sánta kutyát utóérni: ti is sántikáltok ravaszságokban. Tudjátok, hogy a plébános meg fogja kívánni azután is az ő stóla-illetékét, mert több helyütt élte fentartása tekintetéből mellőzhetlenül rá van szorúlva: de tudjátok azt is, hogy az ember, ha gazdag is, és még inkább, ha szegény, nem szívesen fizet, ennél fogva, hogy a másodszori fizetést kikerüljék, sokan elfognák hanyagolni a vallásos összeadatást, és megfognának elégedni a ti ágyassági engedélytekkel, annál inkább, mert ti azt a házasságra elengedőnek hazudjátok. Szóval nincs a polgári házaszágból senkinek haszna, csak a drága hivataloknak; ezek új módot nyernek a szegény ember kopásztására. Az is megeshetik, hogy a polgári összekerítés taksáját jól felcsigázzák, részint hogy a hivatal többet vegyen be, részint hogy a szegény embernek lehetlenné váljék újra fizetés mellett a papi áldást is kikérnie, vagy hogy a pap kényszerítve legyen eddigi jövedelméről lemondani.

Valóban különös, hogyan játszanak ma nap a szabadsággal! A mi kényszerítés és elnyomás, azt most szabadságnak kürtölik. Most derül rátok a szabadság napja! — kiáltozzák, de azért a katolikus hivekre szeretnék rá erőszakolni a polgári házasságot. Ez aztán a szabadság napja!

3-or. a polgári házasság megrontja a valódi házasságokat is; mert a törvényes házaseleket is csábitja elválásra és más házastárs keresésére. Már pedig, miután az ember nem állat hanem ember, okvetlenül tartozik természeténél fogva társával élethossziglan élni, tehát frigye felbonthatlan. A mi Urunk és Megváltónk e felbonthatlanságot határozottan megerősítette, mondván: „A mit Isten összekötött, azt ember szét ne válasza!” de még különösen meg is szentelte, midőn a házasságot szentséggé, Istennek szentelt állapotá megasztalta fel. De, ime, eljő ama hübele Balázs és így szól: „Félre mindevvel, a szentség nem elég, valami jobbat kell behozni, s ilyen jobb a polgári házasság!” Ugyde ebben épen megvan már a rákfene, mely az egész házasi életet fölfalni képes; a polgári házasság ugyan is több esetben felbontható, vagy is az ily felek egymást elhagyhatják, és más élettárs után nézhetnek. És ha egyszer a polgári házasság be van hozva, akkor a hatóság nem tesz többé különbséget, és megengedi a keresztény házaselek szétválását is. Ha, példaul, valamely könnyelmű

urnak beteges felesége van, s neki jobban tetszik a szobaleány: az ur ügyvédet fogad, és ezt megbizza, hogy szabadítsa meg házi keresztjétől. Az ügyvéd, ha jól megfizetik, nem soká fogja törni fejét, hogy oly okot találjon fel, melyet a polgári házassági törvényszék elégségesnek tartson a házasság felbontására. A szegény ártatlan asszonynak semmitsem fog használni, hogy törvényesen, egyházilag is össze van adva, hogy férje ura Isten előtt is lekötelezte magát vele élethossziglan élni: a törvényszék erre semmi tekintettel nem lesz, a házasság felbomlását ki fogja mondani; a törvényes hitvestársnak távoznia kell; a szobaleány lesz asszonynya a házban, s ugyanazon hivatal, mely eltiporta a törvényes szent házasságot, most polgárilag összeadja a hűtlen férjet a szobaleánynyal, s ezen nyomorúlt házasságtörést becsületes frigynek fogja nyilvánítani! De még legtöbbszörre nem itt lesz a dolog vége. Egy fiatal ember fog vetődni a házhoz, kinek a polgári menyecske előbb mint szobaleány is tetszett, és most is tetszik, azért ezután is rajta lesz, hogy találkozzék vele: de az egykori szobaleány is szívesebben látja a fiatal embert mint polgári férjét; ily esetek elmaradhatlanul fel fognak merülni, s a végök az lesz, hogy a polgári menyecske a fiatal ember nógatására ügyvédhez megy, ennek segélyével magát elválasztatja, s ifjabb tisztelője karjai közé veti magát.

Valóban behozni a polgári házasságot, annyit tesz, mint a kaput feltárni, hogy még több bűn, rendtelenség, csábítás, egyetnietlenség, civakodás, nyomorúság, szenvedés jőjön a hazába, hogy az elhagyott és romlott gyermekek száma gyarapodjon. Az bizonyos, hogy Franciaországban, mióta a polgári házasság be van hozva, az ágyasság nem fogyatkozott hanem nagyon-nagyon is felszaporodott, úgy hogy egy országban sincs több ily vad viszony mint épen Franciaországban. Az állam fölöslegesnek tekinti az egyházi összeadatást: a polgári összeférelést pedig fölöslegesnek tekinti a házasulandó pár, s mellőzi annál szívesebben, mert pénzbe kerül: azért tehát szép csendesen, minden nyugtalanság nélkül virul az ágyas élet!

Ennélfogva egészen igaz az, hogy valamint a keresztény házasság Krisztus valódi szentsége: úgy a polgári házasság valódi fészke a fajtalanságnak, a csalásnak, az istentelenségnek, s így valódi szentsége az ördögnek. Az egyház tizennyolczszázados léte folytán a családot megszentelte és tartós alapokra fektette. Azon ügyvéd urak most egészen világi, mindennapi kontraktussá akarják lealjasítani,

papíralapokra fektetni, a község házában hozni létre egy tetszés szerinti időre és nem a lelkiismeretekben halálíg. Jó lesz még az iskolát is egészen világi, vallás nélküli lármaházzá változtatni, a gyermekeket kivenni a lelkipásztor vezetésé alól, s a csordapásztorra bízni; így legalább nem lesz többé ok attól tartani, hogy a vallástalan polgári házások gyermekeibe vallást olt be a pap, hanem majd felnőnek vallás nélkül mint tinóink és csikóink, hisz így alkalmasabbak lesznek, ha megnőnek, a polgári házasságra, s a hivataloknak a nyúzásra!

Meglepő, hogy a bécsi zsidó újságoknak a polgári házasság oly nagyon tetszik! Egy angol azt mondotta, hogy Ausztria zsidó-tetűben fog elveszni. . . Most ugyan nyüzsögnek is a zsidók Bécsben mint kukacok a sajtban! Ugyancsak támogatják a polgári házasság indítványozóját. A zsidó szag megérzik már a városi tanácson s a rajxráton is. Még az is meglehet, hogy oly törvény jó itt létre, miszerint minden figyermeket Ausztriában körül kell metéltetni, s aztán a kinek tetszik, még mindig megkereszteltetheti fiát. . . Valóban ily zsarnokság nem volna gyalázatosabb annál, mint midőn vallásunk ellenségei kedvéért azt akarják behozni, hogy minden házasulni kívánó pár előbb fertőztesse be magát a polgári házasság bélyegével, s azután, ha tetszik, vegye föl a házasság szentségét!

II.

De ugyan még is valósággal mi hozza az embereket oly kegye állapotba, hogy minden áron honfiaiakra szeretnék erőszakolni a francia forradalom istentelen találmányát? Saját lelkiismeretők. Ez ugyanis mindannyiszor felháborodik, valahányszor a vallással kell találkozniok; azért semmitsem óhajtanak inkább, mint a vallást a közéletből kiszorítani, vagyis mint ők mondják: az államot az egyháztól elkülönöztetni; s hogy ezt keresztül vihessék, állítják, hogy az egyháznak semmi köze a házassághoz, ez csak az államhoz tartozik; azért vegye az állam kezébe; nem kell a papokra bízni, hanem az állam szolgálóira; ezek majd megáldják téntával, papírral, porzóval, taksával. Félre a vallással! — mondják, — mit keres a vallás a nyilvános életben? Mint az ördög is mondja: Félre a kereszttel, mit keres ez az utcákon s az országutakon?! El akarják választani az államot: és egyházat, s ez elválasztási törekvés szülte a polgári házasságot. De erre azt kell mondanunk; A gonosztól jött ez elválasztási iparkodás és gonoszra visz. Mert ugyan kiakarja az elválasztást? Isten, ki mind az egyházi mind az állami hatalmat szerzette, ki mind

az egyháznak mind az államnak legfőbb ura, épen az ellenkezőt akarja. Isten azt akarja, hogy e kettő egymást kölcsönösen támogassa, és így mozdítsák elő az emberek ideiglenes és örök boldogságát. Krisztus utasított, hogy mindennapig imádkozunk: Jöjjen el a te országod! De Isten országa csak akkor fog eljönni, ha a kereszténység nem csak az egyes embert hanem az országokat is áthatja. Az előtt ez legalább nálunk így is volt. Az iskolát az egyház és a világi kormány közösen igazgatták; s a házasságot illetőleg az egyház össze nem adta azokat, kiket a világi kormány összeadni nem engedett: de a világi kormány is tiszteletben tartotta az egyházi házassági törvényeket, és nem kényszerítette a papot, hogy kössön össze oly személyeket, kiket a egyházi törvény a házasságtól eltiltott. Előbb a kormány nem tűrte, hogy valaki a vallást vagy szolgáit rágalmazza, gyalázza: de a pap is tanította, például, az eskü mivoltára és szent erejére azokat, kiket a világi kormány oktatás végett hozzá utasított, és így tovább. — Szóval Istennek az az akaratja, hogy az állam segítse az egyházat, s az egyház az államot, hogy e kettő kölcsönös egyetértésben és viszonyban álljon. Ki akarja tehát az elkülönzést, ha Isten nem akarja, és ha ezen elkülönzés az államnak csak úgy mint az egyháznak nyilvános kárával jár? Kétségkívül csak olyanak akarják, kiknek nincs elég eszök belátni, hogy ezen elkülönzés mily kárhozatos, valamint olyanok is, kik a vallást ördögi gyűlöléssel üldöztvén, készek mindent, de mindent romhalmazzá váltóztatni, hogy csak a vallást is a romok alá temethessék. Tehát ezen elkülönzési düh vakságból vagy gonoszságból származik, és nem egyéb mint nyomorult elárulása az emberiség legszentebb javainak. De az is áll, hogy senkisé sem dolgozik dühösebben ezen elkülönzésen mint a bécsi zsidó ujságok. Ezek lázitanak folytonosan azon ártatlan egyezmény ellen is, melyet 13 év előtt szent atyánk, a római pápa felséges urunkkal, a mi apostoli királyunkkal kötött a katholika vallás javára, s a melynek mindenkori sértetlen fentartását ő felsége becsületszavára ígérte és főg adta; lázítanak e konkordatum ellen, hogy az uralkodó szegje meg királyi szavát, hogy az apostoli fejedelem feledkezzék meg hűtelenül a szent szék iránti köteles fiúi tiszteletről! Ezen zsidók után (kik, mellesleg legyen mondva, már sertéshússal élnek), nagy szájjal ordítanak az elkülönzés létrehozásáért az anyaszentegyház összes ellenségei katolikusok és nem katolikusok egyaránt, milyenek, fájdalom, mindenütt találkoznak!

Krisztus urnak ezt mondotta: „A ki velem nem gyűjt, az tékozol“, — különöz, elválaszt. Ennélfogva sokan-sokan, kiknek Krisztus nem kell, tehát kik csak névre keresztények, Krisztussal többé közre nem működnek; ők más irányban dolgoznak. Az ilyenek gyönyörködnek az egyház és állam különválásában, s az olyan ország, a melynek többé épen semmi keresztény színe nincs, tehát mely a szentelt víztől irtózik, az ilyen az ország az ő kedves elemök; ezt magasztalják, ezért főhaszkodnak, izgatnak, lármáznak; az ilyen országban szeretnének ők élni, hol nem kellene a vallással törődniök, hanem egészen csak állampolgárok, szabad emberi állatok lehetniének; ilyenért dobog szivök és fickándozik mint a virgona kecske . . . Csak vallást ne említs előttök! . . . Ugy látszik: a kisbíró azonnal fölébred hajlékokban. Ha tőlök függne: kipusztítatnának minden kútágast, mert keresztre emlékeztetik őket; ágyúkká öntetnének minden harangot, mert vallásról beszélnek; a halottakat éjjel temettetnék el, mert a halált juttatják eszökbe; a papi ruhát fogaikkal tépnék le; azok mellé, kik hitőket az ő kedvökért rejtegetni nem elég gyávák, egyegy zsandárt hívnának fel az alvilágból; végre oly lapok elnyomására, melyeket ultramontánoknak keresztelnek, új sajtótörvényt szeretnének oktroyálni, s azokat az első számnál a sajtószabadság dicsőségére lefoglalni, szerkesztőiket Sziberiába küldeni ők, a szabadszólás és humanismus nagyszájú hősei!

Állam és egyház egymáshoz kötve szépen haladhatnak, mint két jármű valamely széles országuton, de egymástól elkülönözve nem járhatnak egy úton zavar nélkül. Mert ugyan mi lesz a szétválasztás eredménye? Az, hogy az állam nagyobb károkat fog szenvedni mint az egyház. Ezután ugyanis, hogy teljes legyen az elkülönzés, esküt többé nem szabad követelni sem az előjáróktól, sem a polgároktól, sem a katonaságtól, de a tanúktól, bíraktól sem, mert az eskü vallásos tény, s értéke csak annak hitétől is vallásosságától függ, a ki esküszik. Már pedig hit és vallásosság többé nem tartozik az államhoz, mihelyt ez megvál az egyháztól, melynek feladata az emberi szivekbe hitet és vallásosságot oltani. Ha a kormány vallásra többé nem tekint, akkor azután nem lehet kifogása még a hivatalnok ellen sem, ha ez vallástalan, vagy akár istentagadó; miféle kezességet fog majd az ilyenek hűsége és pontossága iránt követelni, vagy talán az ilyen istentagadó is esküdjék? Valóban ha már a vallás nem kell, az államnak minden drága hivatalnokát a miniszerelnöktől kezdve le az utósó irnokig valóságos gazembernek kell tartania, mint a kiktől minden rossz kitelik, ha rajtakapástól

s így büntetéstől nem kell félniök. Mert a hol a religióra nem építenek, ott bizonyára sem hitre, sem lelkiismeretre többé semmitsem lehet adni. Az az emberek előtti bec sület oly kevésbé lelkiismeret mint nem élő katona a sárgafeketére mázolt faköpenyeg; ilyen falelkiismeret sohasem lesz képes az olyan embert, kinek vallásos lelkiismerete nincs, visszatartani, hogyne lopjon, ne csaljon. — Ha végleg elkülönzik az államot az egyháztól, akkor többé nem szabad vásár vagy ünnepnapra tekinteni, mint tekintet nélkül marad a zsidók szombatja; akkor aztán hadd legyenek az állam irnokai, hivatalnokai mind befogva napkülönség nélkül, hadd kergettesenek gyermekek és ifjak naprólnapra iskolába; akkor szabad lesz nagypénteken is táncolni, vagy mint Amerikában már is történik, komédiát játszani, mi kétségkívül a zsidók szívét igen meg fogja nyerni az állam részére, és eddig jól elzsinegelt erszényöket meg fogja nyitni bőséges áldozatokra a haza javára! . . .

Egyébiránt ezen egész jelszó: El kell különözni az államot az egyháztól — nem egyéb mint képm ut a tás. A valóságban mindent, a mit lehet, el akarnak szedni az egyháztól; ellenben fölötte uralkodni kívánnak mint eddig, sőt még inkább. Avagy nem nyomják az egyházat, midön, például, a külföldön, minden egyházi hivatalra minden kinevezést az állam tesz, és még a pápát is kiszorítja minden jogából? Nem az egyház elnyomása az, midön az egyháznak semmi befolyást sem engednek saját egyetemére, melyet ő maga alapított, gyarapított és maig fentartott? Nem akarják elnyomni az egyházat, midön a szerzeteseket kiűzik saját tulajdonaikból, megfosztják iskoláiktól, melyeket ökmagok vagy jó katolikus egyházi és világi urak csupán az ő számokra létesítettek; midön helyökbé világiakat visznek be vallásokra nem is tekintve? Nem az egyház leigazása-e, midön katolikus alapítványok kezelését a kormány ragadja magához, azon kormány, mely kimondotta, hogy vallásra nem tekint?! . . . Krisztust egykor kifosztották ruháiból és keresztre szegezték, azután gun y ból a kereszt fölé egy deszkadarabra ezt irták: Názarethi Jézus, a zsidók királya. Ilyen gúny az is, midön az egyházat mindenben megrövidítik, aztán azt mondják: S z a b a d d á t e t t ü k a z e g y h á z a t, e l v á l a s z t v á n a z á l l a m t ó l.

Tehát el akarják különíteni az államot az egyháztól, ez okból gondoltak ki új házasságfélélet, ugymint: a polgári házasságot, hogy így legyen az államnak is, mint volt az egyháznak, házassága. Ezen egész elkülönzés tulajdonkép az emberi társadalom felbomlásának kezdete. Ha ugyanis az ember meghal: mindenelőtt

elválik a test a lélektől, és mindegyik rész külön kezd lenni, s a másikkal többé semmi köze, a lélek nem törődik többé a testtel, s a test nem a lélekkel. Csakhogy a test, ha egyszer holt tetemmé lett, még tovább bomlik, és rothadásba megy át; az, a mi rajta az életben oly szorosan összetartott, most szétmállik, széthull, posvad, elgőzölög, végre csak a csontok maradnak fen, de már ezek sem függenek össze. Ilyennemű az államnak elkülönzése is az egyháztól, mint azt a tapasztalás is bizonyítja ott, a hol meg lett kísértve; biz az felbomlás, elmállás, rothadás, melynek folytán széthull az, mi az egészséges állapotban a legbensőbbben egybetartozik; és azok, kik ez elkülönzést sürgetik, azok ama férgek, melyek táplálékot szoktak magoknak keresni a rothadt testben, milyenek most: a zsidók, firkászok, hübele Balázsok, lelketlen naplopók, üresfejű szájhősök sat., szóval mindazok, kik magokat szabadelvűeknek szeretik nevezni. E nevezet csakugyan illik is rájuk, ha tudniillik e szót még egy betű közbeszurása által kiegészítjük; ők valóban szabadnyelvűek, mint a kiknek nyelvét sem az ész sem a lelkiismeret nem kormányozza, hanem egészen szabad mint a bitang marha. Vagy nem ilyenek azok, kik ujságaikban hetenkint sőt naponként bántalmazták a katolikusokat, gyalázzák legszentebb hitigazságaikat, tanítani akarják a püspököket, hazudozva ócsárolják érdemeit az egyháznak, — ez szabadelvűség? Midőn nem tudván még a kis katekizmust sem, de a katolikusok egy szentségét mégis tagadják, Garibaldi rabló kalandjait hősi erénynek nevezik, a szent atya derék honvédeit pedig semmire kellő zsoldosoknak — ez szabadelvűség? Nem; — ez szabadnyelvűség!

A rajxrátban egyik képviselő azt mondotta, hogy az értelmiség a polgári házasság mellett van, s azért be kell hozni, ha tetszik is a népnek vagy sem. Szép. De azon képviselő csak a hozzá hasonló vallástalan értelmeseket érthette, s ezek kedvéért a vállásos többségnek s a népnek ne legyen többé semmi szava? ugy kell ezekkel bánni mint a csürhével, melyet a kanász ostorával oda hajt, a hová neki tetszik, a posványba, a buckákra, vagy épen a mézár-székre? És ez igazság? Azon értelmesek, kikről a képviselő szólt, és a kike egyedül kíván tekintettel lenni a törvényhozásban, a mennyire ismerjük őket, épen azon emberek, kiket kifiamodott észjárások és gyanús jellemök az ország legalsó osztályába helyeznek; olyan emberek, kik egész nap dologtalanul az ujságoknál ülnek, és, mint a ganajbogarak, ezekben turkálnak; kik épen emiatt időt nem találván

a religió felül komolyan gondolkozni, ezt mint elfajult csapodárok gyalázni s ezáltal háborgó lelkiismeretök szavát elfojtani iparkodnak. Zsidó vagy általában nemkatholikus természetesen nem ir kedvezőleg a katolikusokról és egyházokról. Azon értelmesek mégis ezek lapjaiból szívják a nekik kedves lőrét, ezekből töltik meg szívöket és fejöket, hogy mindezt ismét tovább adhassák a társaságokban és gyülekezetekben. Az ilyen értelmesek sokkal lágyabb fejűek, sem hogy fel tudnák fogni a kereszténységet, sokkal romlottabbak, semhogy tudnák tanait becsülni, elfogadni, követni: azért nem is képesek róla tisztelettel szólni, jogai, igazságai felől józanul, szenvedély nélkül beszélni. Haladást emlegetnek, mint a bécsi zsidó ujságok, s a haladást a körülmélték örömére abban helyezik, miben ezek — a kereszténység i láb- alá- tiprásában. Bizonyoságyerre, hogy a polgári házasságot sürgetik. Mert hisz ez, valamint Franciaországban a kereszténység romjain burjánzott fel, ugy mindenütt méregnek bizonyult be a kereszténység gyöngítésére, kiirtására, de egyszersmind nyilvános zsarnokság a lelkiismeret és a család szabadsága ellen. Ha tehát Bádenben és Bécsben a két ügyvéd indítványát elfogadják, akkor egész Németországban e két tartomány lesz azon helyiség, melynek ugyan minden házban kell lenni, de a mely nem épen kedves szagot terjeszt a benne fejlődő különös gázok miatt. Fogadja ez őszinte bókot a dicső rajxrát; minekünk szabadjon remélnünk, hogy a mint sikerült megszabadulnunk kigyóleléseitől, ugy szüzi tisztán megmaradunk idéttlen eszméi befolyásától és vallástalan förtelmeitől!

Utóájára még egyet kell kimondanunk. Még alkotmányos államokban sem szabad a fejedelemnek a szájas többség esznélküli eszközévé válnia és egészen elnémulnia. Az államban kimagasló legfőbb pole magasztos kötelemekkel diszlik; ezek közé tartozik, hogy a fejedelem védje alattvalóit valamely fölkerelkedett pártnak önkénye ellen. Azért megvárhatjuk, hogy józan fejedelmek mindig határozattan vissza fognak utasítani oly indítványokat, melyeket valamely elbizakodott sokaság, gondolja, hogy jogosan tehet: de a melyek a nép lelkiismeretét zavarba hozzák, vallásos meggyőződését sértik, a családok békéjét kegyetlenül elriasztják, melyek a haza polgárainak erkölceiben százszor nagyobb pusztitást idézhetnek elő mint egy kőborva dkan valamely ananászkertben.

